

RAZISKOVALNA NALOGA

TERAPEVTSKI PSI OSREČUJEJO LJUDI

Področje: BIOLOGIJA

Avtorici: Kaja ŽAFRAN, 8. b
Lara Julija PAPOTNIK, 8. b

Mentorica: Melita KOSABER, prof. bio. in kem.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje,
Celje, 2024

RAZISKOVALNA NALOGA

TERAPEVTSKI PSI OSREČUJEJO LJUDI

Področje: BIOLOGIJA

Avtorici: Kaja ŽAFRAN, 8. b
Lara Julija PAPOTNIK, 8. b

Mentorica: Melita KOSABER, prof. bio. in kem.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje,
Celje, 2024

»Psi govorijo. A le s tistimi, ki znajo poslušati.«

/Orhan Pamuk/

»Denar lahko kupi vse. A ne zamiga z repkom, ko se vrneš domov.«

/neznani avtor/

»Pes je edino bitje na svetu, ki ima svojega človeka raje, kot sebe.«

/Robert Benchley/

»Psi niso naše celo življenje. Toda v našem življenju ustvarijo celoto.«

/Roger Caras/

»Pes ima v življenju en sam cilj: da podari svoje srce.«

/J. R. Ackerley/

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujema najini mentorici, gospe Meliti Kosaber, profesorici biologije in kemije, za strpnost, pomoč ter spodbudo pri pisanju raziskovalne naloge od začetka do konca.

Zahvaljujema se tudi gospodu Sebastjanu Kameniku, ki je z nami izvedel uro z njegovim psom vodnikom.

Prav tako se zahvaljujema terapevtskemu paru, gospe Janji Brglez in psički Luni, ki sta nam popestrili in polepšali razredno uro.

KAZALO

1 POVZETEK	6
2 UVOD	7
2.1 CILJI	8
2.2 METODE IN KORAKI RAZISKOVALNE NALOGE	8
2.3 HIPOTEZE RAZISKOVALNE NALOGE	8
3 TEORETIČNI DEL	9
3.1 ODNOS MED ČLOVEKOM IN PSOM	9
3.1.1 Bonton po pasje	11
3.2 TERAPEVTSKI PES	13
3.2.1 Kje vse uporabljajo terapevtske pse?	13
3.2.2 Terapija s pomočjo terapevtskih psov	14
3.2.3 Kakšen pes je primeren za delo terapevtskega psa?	15
3.2.4 Kako pes postane terapevtski pes?	15
3.2.5 Najprimernejše pasme za terapevtske pse	16
3.3 LASTNOSTI VODNIKA TERAPEVTSKEGA PSA	20
3.3.1 Kako vodnik in pes postaneta terapevtski par?	20
3.4 PES VODNIK IN PES POMOČNIK	21
3.4.1 Pes vodnik	21
3.4.2 Pes pomočnik	21
4 RAZISKOVALNI DEL	23
4.1 INTERVJU Z G. SEBASTJANOM KAMENIKOM	23
4.2 POPESTRITEV URE BIOLOGIJE Z GOSPODOM SEBASTJANOM KAMENIKOM	26
4.3 DRUŠTVO TAČKE POMAGAČKE	30
4.4 OBISK TAČK POMAGAČK	31
4.5 ANALIZA ANKETE, KI SO JO UČENCI 8. B-RAZREDA IZPOLNILI PO OBISKU TAČK POMAGAČK	40
5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK	41
6 LITERATURA IN VIRI	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Poslikava, najdena v Mezopotamiji	9
Slika 2: Bonton po pasje, 1. del	11
Slika 3: Bonton po pasje, 2. del	12
Slika 4: Labradorec	16
Slika 5: Zlati prinašalec	17
Slika 6: Pudelj	17
Slika 7: Pomeranec	18
Slika 8: Francoski buldog	18
Slika 9: Nemški ovčar	19
Slika 10: Borderski ovčar	19
Slika 11: Gospod Sebastjan Kamenik, pes vodič in Kaja	25
Slika 12: Pes vodnik Šark	26
Slika 13: Šark pripravljeno čaka	27
Slika 14: Šark v akciji	27
Slika 15: Hoja z belo palico	28
Slika 16: Nejc se preizkusi v slepoti	28
Slika 17: Šark se nasmeji	29
Slika 18: Kaja išče pare s tipom	29
Slika 19: Luna v pripravljenosti	33
Slika 20: Pes v akciji	34
Slika 21: Prvi trik – tačka	34
Slika 22: Vrtenje na tleh	35
Slika 23: Luna v akciji	35
Slika 24: Vodnica izvaja trik	36
Slika 25: Luna hodi čez tunel	36
Slika 26: Vesel pozdrav	37
Slika 27: Vprašanja za učence	37
Slika 28: Kaja in njena nova prijateljica	38
Slika 29: Lara Julija dobi novo prijateljico	38
Slika 30: Luna se zahvaljuje	39
Slika 31: Kaj je bilo učencem najbolj všeč?	40

1 POVZETEK

BIOLOGIJA

Naslov naloge: **TERAPEVTSKI PSI OSREČUJEJO LJUDI**

Avtorici: Kaja Žafran in Lara Julija Papotnik

Mentorica: Melita Kosaber, prof. bio. in kem.

Lektorica: Barbara Cotič Papotnik, prof. slov. in uni. dipl. soc. kult.

Šola: III. osnovna šola Celje

Že od nekdaj so naju zanimali psi, ki nam pomagajo v vsakdanjem življenju. Ker sva jih želeli spoznati in podrobneje raziskati njihovo delo, sva se odločili narediti raziskovalno nalogo na to temo. Že ob prvem prebiranju literature sva spoznali, da psi opravljajo različne naloge v odnosu do človeka, zato obstaja več poimenovanj zanje, najbolj pa sva se to začeli zavedati, ko sva v živo spoznali terapijskega psa in psa vodnika.

V nalogi sva se seznanili z odnosom med psi in ljudmi, osredotočili sva se predvsem na terapijske pse, saj so oni tisti, ki nam nudijo čustveno podporo. V razredu sva izvedli uro s terapijskim parom, ki je bila uspešna, saj so se učenci ob psu sprostili in lažje izrazili svoje občutke. Takšno uro bi bilo smiselno ponoviti tudi v prihodnje, saj sva ugotovili, da je imel pes res pozitiven učinek na učence.

Na intervju ter kasnejši obisk sva povabili tudi psa vodnika ter njegovega lastnika. Slednji je predstavil delo psa vodnika ter tudi uprizoril, kako mu ta nudi pomoč, ko jo potrebuje. S tem sva spoznali, da med psi obstajajo velike razlike, saj vsaka vrsta psa, ki pomaga človeku, opravlja pomembno delo na svojem področju.

2 UVOD

Ljudje se velikokrat znajdemo v situacijah, skozi katere ne moremo sami. Pri nekaterih težavah nam lahko pomagajo tudi živali, ki imajo pomembno vlogo v življenju mnogih ljudi. Te so namreč naravni terapevti, saj njihova prisotnost, naklonjenost in ljubezen ugodno deluje na človeka. Živali so lahko družabniki, prijatelji in tolažniki, saj čutijo z nami, na poseben način poskrbijo za nas in nas nikoli ne pustijo na cedilu. Zanimalo naju je, katere živali so najprimernejše, in ugotovili sva, da so to največkrat psi. Ko sva pregledovali literaturo, sva izvedeli, da so to prav posebej izšolani psi, imenovani terapevtski psi.

Terapevtski psi se uporabljajo za terapije ljudi vseh starosti. Lahko jih najdemo v različnih ustanovah, kot so pediatrične klinike, rehabilitacijski centri in tudi domovi za ostarele. Pogosto prihajajo tudi v vrtce in šole s prilagojenim programom, kjer obiščejo otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. Pomagajo jim tudi pri zdravljenju raznih vedenjskih in čustvenih težav. Terapevtske pse uspešno uporabljajo tudi pri zdravljenju in okrevanju po hudih nesrečah in poškodbah. Terapije s terapevtskimi psi pozitivno vplivajo tudi na bolnike z epilepsijo, demenco, Parkinsonovo in Alzheimerjevo boleznijo. Želeli sva izvedeti več o terapevtskih učinkih, ki nastanejo pri odnosu med človekom in psom, zato sva se odločili narediti raziskovalno nalogo na to temo.

Najbolj naju je zanimalo, kakšen je odnos med psom in vrstniki najine starosti, zato sva v razred na učno uro povabili terapevtski par. Namen je bil, da se učenci ob psu sprostijo ter lažje odgovorijo na vprašanja, ki se nanašajo na odnos med sošolci v razredu. Sestavili sva učno pripravo, s katero sva spodbudili ponavljanje takšnih ur v prihodnje.

2.1 CILJI

Cilji raziskovalne naloge so:

- izvedeti več o odnosu med človekom in psom ter kako se je ta razvijal skozi zgodovino,
- se poučiti o pasmah, ki so primerne za vzgojo terapevtskega psa,
- se seznaniti z načinom vzgoje in šolanjem terapevtskega psa,
- se seznaniti z veščinami, ki jih terapevtski pes obvlada,
- izvedeti, kje in kako terapevtski pes nudi pomoč,
- spoznati terapevtskega psa v živo in z njim preživeti nekaj časa,
- razvijati odnos med terapevtskim psom in učenci,
- izvedeti, kako se učenci ob terapevtskem psu počutijo.

2.2 METODE IN KORAKI RAZISKOVALNE NALOGE

- Pregledali sva literaturo in vire o psih, primernih pasmah za šolanje in šolanju terapevtskih psov.
- S pomočjo ljudi, ki so v stiku s terapevtskim psom, sva spoznali veliko veščin, ki jih terapevtski pes obvlada.
- Organizirali sva srečanje, s pomočjo katerega sva vzpostavili odnos med učenci in terapevtskim psom.
- Opravili sva intervju z lastnikom psa vodnika, ki je v dveh razredih izvedel tudi učno uro.

2.3 HIPOTEZE RAZISKOVALNE NALOGE

Postavili sva naslednje hipoteze:

1. Med psi vodniki, psi pomočniki in terapevtskimi psi obstajajo razlike.
2. Vsaka pasma psa se lahko izšola za terapevtskega psa.
3. Terapevtski pes je lahko tudi pes za slepe.
4. Terapevtski psi potrebujejo dve ali več let šolanja.
5. Terapevtski psi so zelo primerni za popestritev šolskih ur.
6. Obstajajo pravila, kako se ljudje obnašajo do psov.
7. Terapevtski psi res osrečujejo ljudi

3 TEORETIČNI DEL

3.1 ODNOS MED ČLOVEKOM IN PSOM

Vloga psa se je skozi zgodovino spreminjala, že od nekdaj pa je imel pes na človeka ugoden, sproščujoč, pozitiven in tudi zdravilni učinek.

Prvi dokazi o domačih psih segajo v obdobje paleolitika, pred približno 14.000 do 17.000 let. Domneva se, da naj bi se nekateri divji volkovi, ki so bili strpnejši do ljudi, približali skupnostim ljudi. Ti so jih kasneje udomačili, torej so jih ukrotili in vzgajali. Vzrok za udomačitev je bila najverjetneje hrana (Povzeto po <https://www.zivalnik.si/novice/evolucija-psov-zgodovina-razvoja-psa-ko-preucujemo-zgodovino-psov-gre-pravzaprav-za-zgodovino-odnosa-med-clovekom-in-psom/>, dostop 4. 11. 2023).

Slika 1: Poslikava, najdena v Mezopotamiji

Vir slike: Wikipedia: <https://nowonline.ru/sl/research-institute/magiya---sobaka-sobaki-i-nechistaya-sila-sobachi-skazki-kak-reagiruet-sobaka-na/>, dostop 30. 11. 2023.

Verjetno so bile prvotne vloge psov v družbah prvih človeških naselbin pomoč pri lovu, varovanje pred plenilci, straženje ter druge praktične naloge. Sčasoma so se razvijale različne pasme psov, ki so bile specializirane za različne naloge, kot so pastirstvo, lov, bojevanje ali družabnost. Psi so poleg družabništva od človeka dobili tudi zaščito, zavetje in zanesljiv vir hrane. Zaradi teh razlogov je prišlo do genetskih sprememb, ki so bile posledica novega okolja in spremenjenega življenjskega sloga. Pri psih se je spremenila struktura čeljusti, zobje so pričeli rasti bolj strnjeno, velikost se je vidno zmanjšala, za tretjino so se zmanjšali tudi možgani. Spremenilo se je vedenje psov – celo življenje se obnašajo kot mladiči, so igrivi in brezskrbni (Povzeto po

<https://www.mrpet.si/evolucija-psov-zgodovina-razvoja-psa-p-15595.aspx>, dostop 4. 11. 2023).

V različnih zgodovinskih kulturah so psi imeli različne simbolne in kulturne pomene. V antični Grčiji so psi igrali pomembno vlogo v mitologiji. Na primer, Kerver je bil večglavi pes, ki ga je hranil Hades, vladar podzemlja. V rimski kulturi so psi igrali vlogo v bojiščih in so bili uporabljeni tudi v lovskih odpravah. V srednjem veku so bili lovski psi priljubljeni med plemstvom, saj so bili vzrejeni za pomoč pri lovu na divjad. V renesansi so bili psi pogosto prikazani v umetnosti, kar odraža njihov poseben status v družbi. Med industrijsko revolucijo so psi prevzeli nove vloge, kot so psi čuvaji, stražarji in delovni psi, uporabljeni v različnih industrijah. Vse to so dokazi, da sta bila že v zgodovini pes in človek tesno povezana (Povzeto po [Rimsko cesarstvo - Wikipedija, prosta enciklopedija \(wikipedia.org\)](#) in [Antična Grčija - Wikipedija, prosta enciklopedija \(wikipedia.org\)](#), dostop 4. 11. 2023).

Človek je spreminjal obliko in velikost psov, tip in dolžino dlake, barvo kožuha ter značajske lastnosti, da bi posamezne pasme ustrezale svojemu namenu. Ustvaril je ovčarske in pastirske pasme, čuvaje, pasme za boj, lovske pse in male pasje družabnike. Z vzrejo je poskrbel, da je bil pes ustvarjen za delo s človekom in za človeka. Med vsemi živalskimi vrstami so psi najbolj izpostavljeni dednim zdravstvenim težavam (Povzeto po <https://www.mrpet.si/evolucija-psov-zgodovina-razvoja-psa-p-15595.aspx>, dostop 4. 11. 2023).

V 19. in 20. stoletju so se začele oblikovati sodobne pasemske skupine, standardi pasem so bili določeni in psi so postajali vse bolj priljubljeni kot družinski ljubljenci. Razvoj veterinarske nege in izboljšane prehrane je pripomogel k daljšemu življenju psov in k njihovem boljšemu zdravju (Fogle, 2009). Ljudje so začeli priznavati psom terapevtske in čustvene koristi.

Druženje s psom izboljša kakovost življenja posameznika, saj študije dokazujejo, da lahko učinkuje bolje od zdravila, ker ima terapevtske sposobnosti. Druženje z živalmi, še posebej s psom, lahko pozitivno vpliva na zdravje pri zdravih osebah in pri bolnikih. Stik z živaljo je ugoden za človekovo duševnost, saj lahko v težkih življenjskih situacijah pomaga vzpostaviti duševno ravnovesje (Povše, 2021).

Povše (2021) v članku zapiše tudi, da v današnjem času številne raziskave dokazujejo vpliv živali na zdravje pri otrocih, mladostnikih, odraslih, starostnikih in osebah s posebnimi potrebami. Glede na raziskave meni, da imajo psi nekoliko večji vpliv na zdravje kot druge živali, saj jih je potrebno sprehajati, človek pa je ob tem telesno aktiven. Na ugodno zdravstveno stanje vplivata pogovor z živaljo in ljubkovanje, kot sta božanje in pestovanje. Psi pozitivno pripomorejo tudi k lažjemu navezovanju odnosov med ljudmi, saj dajejo začetno spodbudo za pogovor. Sprehajalci psov so pogostejše vključeni v socialno okolje, saj se mimoidoči sprehajalci med seboj

pogovarjajo. Pozitivni učinki so dokazani tudi pri osebah s posebnimi potrebami, pri katerih lahko psa uporabimo v terapevtski namen.

3.1.1 Bonton po pasje

Ljudje se skozi socializacijo učimo, kako se v družbi vedemo, kaj smemo narediti in kaj ni dovoljeno. Obstajajo številna pravila obnašanja v različnih situacijah, npr. pravila obnašanja v šoli, na kulturni prireditvi, v prometu idr., nobena izjema pa ni pasji bonton. Tudi do živali, v najinem primeru do psov, moramo ljudje upoštevati določena pravila, kadar jih srečamo v družbi druge osebe. Povsem osnovna pravila so zajeta v stripu, ki sva ga našli med brskanjem po reviji Sledi, avtorici pa sta Tanja Knap in Maša Ražman Knap. Pravila so vidna na spodnjih dveh slikah.

Slika 2: Bonton po pasje, 1. del
Vir: Revija Sledi, 2017, št. 14, str. 28–29.

NISEM PLIŠASTA IGRAČA!

TVOJI HITRI GIBI IN VRISKI ME STRAŠIJO!?

ČE STRMIŠ VAME, LAHKO TO RAZUMEM KOT GROŽNJO!

Slika 3: Bonton po pasje, 2. del
Vir: Revija Sledi, 2017, št. 14, str. 28–29.

3.2 TERAPEVTSKI PES

Pozitivni učinki interakcije človeka s psom vplivajo na zmanjšanja stresa, izboljšajo delovanje imunskega sistema in obvladovanje bolečin, povečajo zanesljivost in zaupanje do drugih oseb, zmanjšajo agresivnost, okrepijo empatijo in izboljšajo učenje. Pri tem ima ključno vlogo hormon oksitocin, ki je zaslužen za občutke ljubezni in užitka, povzroča tudi navezanost, sproščenost in umirjenost (Povše, 2021).

Terapevtski psi ljudem pomagajo, da se osredotočajo na sedanost, ne razmišljajo o preteklosti oz. se navadno spominjajo lepih dogodkov ter pozabijo na skrbi v prihodnosti. Terapevtski pes ljudi pomirja in jim s pomočjo terapije popestri dan. Ob sodelovanju s strokovnim kadrom se lahko z različnimi aktivnostmi s pomočjo psa izboljšajo motorika, pozornost in gibljivost posameznika (Povzeto po <https://www.modre-novice.si/aktualno/s-psom-lahko-postaneta-terapevtski-par/>, dostop 29. 12. 2023).

Terapevtski psi so šolani, dobro vzgojeni in socializirani psi z mirnim, potrpežljivim ter prijaznim značajem, ki ga gojijo do ljudi ter drugih živali. Med vzgojo pridobijo inteligentnost, umirjenost, nežnost, osredotočenost in dobro usposobljenost. S svojo prisotnostjo pomagajo osebi okrevati na več različnih področjih hkrati, saj veljajo za odlične družabnike, prijatelje, tolažnike in zveste spremljevalce. S svojo prisotnostjo pozitivno vplivajo na lažje izražanje posameznikovih čustev, mu pomagajo povrniti voljo do življenja in ga motivirajo (Kropf, 2023).

Ogrin Jurjevič (2017, str. 17) na osnovi dokazov iz tujine in nekajletnih opazovanj dela terapevtski psov v Sloveniji meni, da »terapevtski psi pomagajo pri vzpostavljanju in ohranjanju socialnih interakcij ter delovanju otrok in odraslih, ki imajo različne omejitve pri vključevanju v življenje.« Ključno vlogo imajo tudi pri agresivnem vedenju, saj prisotnost prijaznega psa v razredu zmanjšuje ali odpravlja agresivno in neprimerno vedenje učencev. Terapevtski psi pomagajo pri zmanjšanju napetosti, tesnobe in zmedenosti. Osebam z onkološkimi težavami so terapevtski psi pomagali sprostiti žalost, jezo, zmedenost, strah, tesnobo, ki je pred svojci niso zmogle. Terapevtski psi imajo veliko pozitivnih učinkov, »če sta uporabljena dobro pripravljen terapevtski program in pravi pristop,« še zapiše avtorica (prav tam).

3.2.1 Kje vse uporabljajo terapevtske pse?

Terapevtske pse uporabljajo za terapije ljudi vseh starosti, od najmlajših do najstarejših. Najdemo jih lahko v pediatričnih ustanovah, rehabilitacijskih centrih in v domovih za ostarele. Terapevtski psi uspešno pripomorejo pri zdravljenju in okrevanju po hudih nesrečah in poškodbah.

Terapije s terapevtskimi psi pozitivno vplivajo tudi na bolnike z epilepsijo, demenco, Parkinsonovo in Alzheimerjevo boleznijo, pa tudi pri zdravljenju raznih vedenjskih motenj pri otrocih in mladostnikih. Pogoj za uspešnost terapije je dobra čustvena povezava psa in pacienta. V bolnišnicah pes pomaga otrokom, ki so tam dalj časa, tako da jim popestri vsakdan in izboljša kakovost življenja. V šolah lahko terapevtski pes pomaga v skupini ali individualno, kjer se glede na dogovor s strokovno osebo in vodnikom izvede ura. V domovih starejših prav tako popestri vsakdan in pomaga pri izvajanju določenih aktivnosti (Kropf, 2023). Pogosto terapije s psom v Sloveniji uporabljajo tudi v psihiatričnih ustanovah (ob stiku z živaljo so imeli pacienti manj samomorilnih nagnjenj, povečali so sposobnost empatije, bolj so sodelovali) in zaporih (sodelujoči v terapiji so bili manj depresivni, povečala se je sposobnost njihovega obvladovanja – manj prekrškov in zlorab) (Marinšek in Tušak, 2007, str. 155–156).

3.2.2 Terapija s pomočjo terapevtskih psov

Delo s terapevtskimi živalmi se deli na aktivnosti/dejavnosti (ang. Animal Assisted Activity – AAA) in na aktivno terapevtsko delo (ang. Animal Assisted Therapy – AAT). Kadar gre za dejavnost (AAA), jo lahko izpelje vodnik s svojim psom brez pomoči tretje osebe, ima pa vzgojni in razvedrilni namen. Pri terapevtskem delu (AAT) pa nujno zraven sodeluje strokovna oseba (fizioterapevt, logoped, učitelj, delovni terapevt, socialni pedagog idr.). Srečanja so načrtovana, imajo zastavljene cilje, kjer se spremlja napredek posameznika (Trampuš, 2014, str. 21).

»Terapija s pomočjo živali (AAT) je usmerjena v določen cilj, v katerem je žival, ki ustreza določenim kriterijem, enakovreden udeleženec procesa zdravljenja« (Marinšek in Tušak, 2007, str. 140). AAT je namenjena hitrejšemu izboljšanju človekovega fizičnega, socialnega, čustvenega in miselnega oz. kognitivnega stanja. AAT se lahko izvaja v različnem okolju, v individualni ali skupinski obliki.

Terapija s pomočjo psov je ciljno usmerjeno posredovanje, pri katerem so psi, ki ustrezajo določenim kriterijem, pomemben del terapevtskega procesa. Terapija je prirejena za posameznika in njegovo zdravstveno oz. psihofizično stanje, saj vpliva na več področij hkrati. Vsebino programa, tj. delovno terapijo s pomočjo psov, pripravljajo za to usposobljeni strokovni delavci, npr. delovni terapevti, fizioterapevti, psihologi, socialni delavci, logopedi. Program terapevtske ure je skrbno načrtovan in prilagojen uporabniku. Izvajanje programa se redno beleži, upošteva se tudi kriterij napredovanja. Srečanje traja 30–40 minut, lahko tudi več, z vmesnimi premori za psa (Povzeto po https://www.tackepomagacke.si/terapevtski_programi/terapije_s_pomocjo_psov/, dostop 2. 1. 2024).

Taka oblika terapije pripomore pri pospeševanju zdravljenja oz. rehabilitacije bolnikov z akutnimi ali pa kroničnimi boleznimi, pri poškodbah, pri napredku otrok, ki imajo težave na področju govora in pri otrocih s posebnimi potrebami. Gre za formalen program zdravljenja, kjer je določenemu pacientu dodeljena določena žival z vodnikom. Vodnik živali in terapevt se najprej dogovorita za točno določene cilje, ki morajo biti doseženi, in naredita načrt, kako bosta to dosegla. Cilji so lahko telesni (npr. izboljšanje motoričnih sposobnosti, gibljivosti, ravnotežja), mentalni (povečanje verbalne komunikacije, koncentracije, samozaupanja, zmanjševanje strahu, občutkov osamljenosti), izobraževalni (izboljšanje besednega zaklada, dolgoročnega in kratkoročnega spomina, poznavanja pojmov) in motivacijski (povečanje želje po pripadnosti skupini, povečanje stika z drugimi člani skupine, povečevanje aktivnosti) (Marinšek in Tušak, 2007, str. 140–141).

3.2.3 Kakšen pes je primeren za delo terapevtskega psa?

Terapevtski pes je lahko majhen ali velik, dolgodlak ali kratkodlak, pasemski ali mešanec. Star mora biti najmanj eno leto, nima pa zgornje starostne omejitve, saj sta pomembna le zdravstveno stanje in dobra fizična kondicija psa. Prav tako je pomemben njegov značaj, njegovo vedenje. Pes mora biti šolan, ubogljiv in učljiv. Znati mora mirno počakati na navodila svojega vodnika. Biti mora tudi naklonjen ljudem – tako otrokom kot odraslim, domači ali povsem neznani osebi. Psu ne smejo povzročati težav različni moteči dejavniki – npr. gibanje ob invalidskem vozičku, delo v zaprtem prostoru v množici neznancev, delo med radovednimi in živahnimi otroki. Ob vsem tem mora imeti pes stabilno, zanesljivo osebnost – biti mora prijazen, naklonjen neznancem, vzgojen, vodljiv, ubogljiv, inteligen, osredotočen, umirjen, družaben in nežen. Za svoje delo mora biti čist, urejen in negovan. Terapevtski pes dela vedno v paru s svojim vodnikom. Tudi posvojenci iz zavetišč lahko opravljajo delo terapevtskega psa (Trampuš, 2014, str. 24–25, povzeto po: https://www.tackepomagacke.si/pridruzi_se_nam/postani_terapevtski_par/, dostopno 20. 11. 2023).

3.2.4 Kako pes postane terapevtski pes?

Terapevtski pes je lahko samo odrasla žival, saj so mladički preveč nepredvidljivi in nepotrpežljivi. Pomembno je, da pes obiskuje pasjo šolo in opravi izpit. Preden se pes in njegov vodnik začneta pripravljati na delo, psa opazuje in oceni kinološki strokovnjak. Ta presodi, ali je pes primeren za zahtevno delo. Sledi teoretično izobraževanje s številnimi strokovnjaki (veterinar, kinolog, pedagoški delavec, fizioterapevt, delovni terapevt idr.). Precejšen del izobraževanja predstavlja poglavje o potrebah in vedenju psa – prepoznavanje pasje govorice (Trampuš, 2014, str. 25–27).

Pes in vodnik postaneta pripravnika, ko je po veterinarskem pregledu pes popolnoma zdrav. Nato začneta obiskovati različne ustanove, kjer ju spremlja izkušen terapijski par. V društvu Tačke pomagačke mora pripravniški par opraviti 25 obiskov z različnimi mentorji. Kasneje strokovni odbor na podlagi poročil in mnenj mentorjev in strokovnih delavcev v ustanovi presodi, ali je par primeren za samostojno delo. Ko pes in njegov vodnik dobita naziv terapijski par, se usmerita v določeno obliko dela (Trampuš, 2014, str. 25–27).

3.2.5 Najprimernejše pasme za terapijske pse

Terapijski psi so psi, ki so usposobljeni za izpolnjevanje te funkcije. Usposobiti in certificirati kot terapijskega psa je mogoče kateregakoli psa, vendar obstajajo nekatere značilnosti, zaradi katerih so nekatere pasme bolj primerne za to funkcijo kot druge. Najprimernejše pasme z opisi sva našli na spletni strani Moj Dino in so predstavljene v nadaljevanju (Povzeto po <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapijske-pse>, dostopno 20. 11. 2023).

1. Labradorec

Labradorci so primerni za terapijske pse, saj so odlični za čustveno podporo. So inteligentni in prilagodljivi, precej enostavno jih je trenirati. Sposobni so ostati osredotočeni na naloge in radi ugajajo ljudem. Imajo miren, potrpežljiv in ljubeč značaj, zato so primerni za preživljanje časa z ranljivimi osebami. Čeprav so veliki, so nežni in strpni.

Slika 4: Labradorec

Vir slike: Moj Dino: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapijske-pse>, dostop 6. 11. 2023.

2. Zlati prinašalec

Zlati prinašalci so odlični terapevtski psi, saj so inteligentni, nežni in prijazni. Ljudje se jim brez težav približajo in jih objamejo. Veljajo za najbolj družabno in do ljudi prijazno pasmo. Še posebej so primerni za delo z otroki, saj so z njimi zelo nežni.

Slika 5: Zlati prinašalec

Vir slike: Moj Dino: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapevtske-pse>, dostop 6. 11. 2023.

3. Pudelj

Za razliko od večine pasem psov, ki so bile vzrejene za določeno vrsto dela, so bili pudlji gojeni kot spremljevalci, zato so radi v bližini ljudi, zelo dobro pa znajo brati ljudi in njihova čustva. Pudlji so tudi pametni, prilagodljivi in enostavni za treniranje. Zaradi raznolikih velikosti je pudelj eden tistih psov, ki bo ustrezal kakršnikoli situaciji.

Slika 6: Pudelj

Vir slike: Moj Dino: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapevtske-pse>, dostop 6. 11. 2023.

4. Pomeranec

Ta pasma ima zelo puhast kožuh, zato je primerna za bivanje v pacientovem naročju. So zelo radovedni, saj lahko bolnike več ur zamotijo, s tem ko jih opazujejo, kaj počnejo. So inteligentni in ubogljivi, zato se lahko prilagajajo težkim situacijam, ki jih zahtevajo psi za zdravljenje. Radi imajo nežnost, božanje.

Slika 7: Pomeranec

Vir slike: Moj Dino: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapevtske-pse>, dostop 6. 11. 2023.

5. Francoski buldog

Ti psi so zelo inteligentni in intuitivni. Odlični so v prepoznavanju čustev in razpoloženja ljudi okoli sebe ter se prilagodijo spreminjajočim se situacijam. Enostavno jih je trenirati, saj se hitro naučijo novih ukazov. So prikupni, radi spoznavajo nove ljudi in nikoli ne pokažejo agresije do tujcev. So majhni in ne potrebujejo veliko gibanja, zato tudi ne bodo imeli težav z delom v majhnih prostorih, polnih ljudi.

Slika 8: Francoski buldog

Vir slike: Moj Dino: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapevtske-pse>, dostop 6. 11. 2023.

6. Nemški ovčar

Nemški ovčarji so inteligentni in jih je enostavno trenirati. Zaradi svoje velikosti so primerni za situacije, kjer mora kot terapevtski pes bolnika voditi skozi določene aktivnosti. Imajo dovolj energije, da bodo vztrajali do konca. Osebi lahko nudijo dodatno fizično podporo. Kljub svoji veliki velikosti in včasih zastrašujočemu videzu so ti psi nežni in prijazni ter se zelo dobro ujamejo z otroki.

Slika 9: Nemški ovčar

Vir slike: Moj Dino: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapevtske-pse>, dostop 6. 11. 2023.

7. Borderski ovčar

Borderski ovčarji so izredno inteligentni. So zelo učljivi in radi prejmejo nagrado ter pohvalo. Imajo radi ljudi, zato se bodo hitro povezali z osebo, s katero preživijo veliko časa. Ko opravljajo svojo nalogo, jih pri tem ne bo nič zmotilo, niti druga oseba niti drug pes. Svoje delo opravljajo 100-odstotno. Ovčar je zelo ljubeč in postane potrpečljiv, če je predolgo sam. Ravno zato so odlični v terapevtskih okoljih, kjer lahko dobijo vso pozornost, po kateri hrepenijo.

Slika 10: Borderski ovčar

Vir slike: Moj Dino: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapevtske-pse>, dostop 6. 11. 2023.

3.3 LASTNOSTI VODNIKA TERAPEVTSKEGA PSA

Vodnik terapevtskega psa je prostovoljec. Biti mora fizično zdrava in osebnostno zrela oseba, izobražena na področju posredovanja s pomočjo psa. Imeti mora dodatna znanja s področij kinologije in veterine ter specifična znanja o stanjih in boleznih uporabnikov, s katerimi se srečuje. Svoje znanje mora ves čas obnavljati in nadgrajevati. Za svojega psa mora dobro skrbeti, ga negovati, pripeljati ga mora do ustanove in biti aktivno vključen v potek dejavnosti, znati mora presoditi tvegane situacije. Znati mora razbrati pasjo govorico, poznati osebnostne lastnosti in reakcije svojega psa, prepoznati in znati preprečiti stres pri psu ter se znati hitro in pravilno odzvati v nepredvidljivih situacijah (Hobič, 2017, str. 12; povzeto po https://www.tackepomagacke.si/pridruzi_se_nam/postani_terapevtski_par/, dostopno 20. 12. 2023).

Vodnik mora biti empatičen in spoštljiv do živali in ljudi. Znati mora dobro komunicirati, opazovati in se vživljati v življenjske situacije starostnikov, otrok, ljudi s posebnimi potrebami, bolniki idr. Pri delu mora biti samostojen, iznajdljiv, odgovoren, vztrajen, razsoden, discipliniran, solidaren, odziven, prijazen in razumen. Prav tako mora biti potrpežljiv, saj se med izvajanjem terapij srečuje z različnimi uporabniki, ki imajo različna bolezenska stanja (Hobič, 2017, str. 12).

3.3.1 Kako vodnik in pes postaneta terapevtski par?

Da pes in njegov vodnik postaneta terapevtski par, morata uspešno opraviti pripravništvo in zaključni izpit. Pred opravljanjem pripravništva morata uspešno opraviti testiranje psa o primernosti za terapevtsko delo, izpolniti razpisni vprašalnik in se o svojih pričakovanjih pogovoriti z razpisno komisijo. Na vpogled morata predložiti potrdilo o nekaznovanosti vodnika ter izpis iz Centralnega registra psov, iz katerega je razvidno, da pes nima statusa nevarnega psa. Nato morata opraviti strokovno in kinološko izobraževanje ter opraviti veterinarski pregled. Ob koncu morata izbrati mentorja ter pridobiti njegovo soglasje (Povzeto po https://www.tackepomagacke.si/pridruzi_se_nam/postani_terapevtski_par/, dostopno 20. 12. 2023).

3.4 PES VODNIK IN PES POMOČNIK

Pomembno je razumeti razliko med psom vodnikom in psom pomočnikom, saj imata različne vloge in funkcije glede na potrebe posameznika s posebnimi potrebami. V obeh primerih gre za posebej usposobljene pse, ki nudijo praktično pomoč in izboljšujejo kakovost življenja posameznikom s posebnimi potrebami. Razlika je v tem, kakšno vrsto pomoči nudijo; ali v obliki vodenja in varne navigacije (pes vodnik) ali v izvajanju specifičnih nalog za olajšanje vsakodnevnih aktivnosti (pes pomočnik).

3.4.1 Pes vodnik

Pes vodnik je usposobljen za sodelovanje z osebo s posebnimi potrebami, kot so slepi, slabovidni, gluhi, invalidi ali z drugimi oviranostmi. Ti psi so posebej izšolani za izvajanje različnih nalog, ki olajšajo življenje svojim lastnikom in prispevajo k njihovi neodvisnosti ter kakovosti življenja. Po zakonodaji je pes vodnik klasificiran kot medicinsko tehnični pripomoček, zato mora sredstva za njegovo šolanje prispevati Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Šolanje psa vodnika traja od 9 do 12 mesecev. V tem času se pes nauči obveznih povelj ter je ustrezno testiran, v zadnjem mesecu šolanja pa se v trening vključi tudi bodoči lastnik, ki psa spozna s svojim življenjskim okoljem in slogom. Naloga psa vodnika je, da slepega opozarja na morebitne nevarnosti, kot so avtomobili, nevarni prehodi za pešce, drogovi. Poleg tega lahko zaznava zvoke za gluhe. Ključnega pomena je, da je pes potrpežljiv in prilagodljiv, dobro socializiran, hkrati pa vodljiv, zanesljiv in v izredni psihični ter fizični kondiciji. Biti mora miren in osredotočen v različnih okoliščinah. Psi vodniki so običajno izbrani zaradi svoje inteligence, zanesljivosti, dobre narave in zmožnosti učenja. Življenjska doba psov vodnikov je običajno približno od 8 do 10 let. Po tem obdobju se lahko upokojijo in preživijo preostanek svojega življenja kot družinski ljubljenci. V Sloveniji kriterije, ki jih mora izpolnjevati pes vodnik slepe ali slabovidne osebe, predpisuje Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (Nov priročnik za uporabnike psov vodnikov in njihove svojce, 2018).

3.4.2 Pes pomočnik

Pes pomočnik je usposobljen za izvajanje različnih nalog za posameznike s fizičnimi oviranostmi ali drugimi posebnimi potrebami. Naloge se lahko razlikujejo od pomoči pri opravljanju vsakodnevnih nalog do pridobivanja pomoči v nujnih primerih. Psi so izšolani za naloge, ki so prilagojene potrebam posameznika. Usposabljanje vključuje pridobivanje predmetov, odpiranje vrat, pritiskanje na stikala in druge naloge, odvisno od potreb posameznika. Pravice dostopa psa pomočnika so podobne pravicam psa vodnika, omogočajo pa jim vstop v različne javne prostore in prevozna sredstva (Povzeto po <https://brezovir.si/raziskujemo-zakonodajo-vse-o-psu-pomocniku/>, dostopno 1. 12. 2023).

Pasma psa ni najbolj pomembna, biti pa mora odrasel, psihično zrel, stabilen, povsem zdrav, imeti mora dobro kondicijo. Poleg tega mora biti vodljiv, ubogljiv, učljiv, prijazen, imeti mora dober spomin, čut za orientacijo, biti zelo poslušen ter socializiran. Zmotiti ga ne smejo vidni niti slušni dražljaji iz okolice. Kriteriji so zelo strogo predpisani, zato je zelo malo psov, ki jih izpolnjujejo v celoti (Povzeto po <https://smrcek.si/spoznaj-svet-psov/splosno-o-psih/psi-pomocniki-slepih-ter-slabovidnih-oseb/>, dostopno 3. 1. 2024).

4 RAZISKOVALNI DEL

4.1 INTERVJU Z G. SEBASTJANOM KAMENIKOM

Gospod Sebastjan Kamenik je eden izmed mnogih slepih ljudi. Pred štirimi leti je za kakovostnejše življenje dobil prav posebno pomoč. To je pes vodnik z imenom Šark, ki mu pomaga pri vsakodnevnih opravilih. Zanimalo naju je, kako poteka življenje s psom vodnikom, zato sva ga povabili na intervju.

Kaja, Lara Julija: Lepo pozdravljeni na naši šoli. Najlepša hvala, da ste se odzvali najinemu povabilu. Radi bi vam zastavili nekaj vprašanj, ki so povezana z vami in vašim pasjim spremljevalcem. Kako mu je ime in katere pasme je?

G. Kamenik: Ime mu je Šark in je labradorec.

Kaja, Lara Julija: Koliko je star?

G. Kamenik: Maja je bil star sedem let.

Kaja, Lara Julija: Koliko časa sta že skupaj?

G. Kamenik: Že štiri leta. Spoznala sva se na valentinovo 2019. Ko ga je moj inštruktor prvič pripeljal, je Šark skočil name in takrat sem vedel, da je to ljubezen na prvi pogled.

Kaja, Lara Julija: Skozi kakšna izobraževanja sta morala iti oz. kako so potekala?

G. Kamenik: Prvi pogoj je, da ima pes rodovnik in vso ustrezno dokumentacijo, nato mora opraviti stroge zdravniške preglede. Če ena stvar ne ustreza, pes ne more biti vodnik. Potem sledi socializacija – pes se mora naučiti, npr. da ne skače v druge pse, da ne laja na ljudi, da je poslušen, torej vse osnove. Za tem sledijo vaje z inštruktorjem. Ta ga nauči, kako se vodi, kaj mora početi in podobno. Z inštruktorjem pes naredi t. i. A-izpit, kjer ugotovijo, ali je primeren za nadaljnje usposabljanje in delo. Potem pa sledi približno 70 ur uvajanja, da sta pes in človek kompatibilna, usklajena. Če pes in lastnik nista kompatibilna, je to tako kot slab zakon. Moj inštruktor je najprej spoznal moj značaj in mi na ta način izbral ustreznega psa. Po 70 urah uvajanja gresta pes in lastnik na izpit. Opravita ga, če komisija presodi, da sta kompatibilna. Nato ga lastnik dobi v uporabo. Trikrat letno sledijo preverjanja: enkrat pride inštruktor, drugič komisija, enkrat na leto pa so organizirani tudi skupinski seminarji. Takrat se zbere približno dvajset psov, v Sloveniji pa jih je registriranih malo več kot trideset.

Kaja, Lara Julija: Ali sta s psom ves čas skupaj?

G. Kamenik: Da, pes je ves čas ob meni.

Kaja, Lara Julija: Kako vam pes pomaga doma?

G. Kamenik: Bolj pomaga zunaj, doma le prinese, če mi kaj pade.

Kaja, Lara Julija: Kako vaš pes pripomore k zunanjim dejavnostim?

G. Kamenik: Pomaga mi pri vodenju. Jaz moram poznati pot, ga usmerjati levo in desno, on pa me pelje mimo ovir. Na primer, če naletiva na stopnice, ki vodijo navzgor, da sprednje tačke na robnik ali stopnice in se ustavi. To pa je moj znak, da je nekaj pred nama. Če pa se samo ustavi, pa pomeni, da so to stopnice ali robnik navzdol.

Kaja, Lara Julija: Kakšno oskrbo potrebuje vaš pes?

G. Kamenik: Najbolj pomembna je prehrana. Vedno je samo brikete, ne sme pa dobiti salame ipd. Ne sme pa je dobiti zato, ker je drugačen kot hišni ljubljenci in lahko hitro dobi drisko in s tem ima tri dni škode. Lahko dobi tudi kakšen priboljšek, ampak si ga mora zaslužiti. Redno ga je potrebno tudi česati. Pri tem mi pomaga moja asistentka, ki naredi to temeljiteje, kot bi sam. Za striženje krempljev pa nas obišče inštruktor.

Kaja, Lara Julija: Ali vam tudi kdaj kaj ušpiči?

G. Kamenik: Tudi kdaj, najraje se igra z blazino in jo zbrca čez celo sobo. Drugače pa ne, je priden. Je pa tudi maščevalen; če ga kaznujem, me na sprehodu nalašč »zabije« v znak. Enkrat mi je na tla padel kuhinjski servet in mi ga ni pobral, ampak ga je žvečil in uničil. Drugače pa z njim nimam težav.

Kaja, Lara Julija: Kako ste sploh dobili psa? Na koga ste se obrnili?

G. Kamenik: Na Zavodu za zdravstveno zavarovanje vložiš vlogo za psa vodnika. Vlogo morata potrditi še tiflopedagog in okulist. Nato posebna komisija preveri, ali imaš ustrezne življenjske pogoje za psa vodnika, kakšno je tvoje vedenje in razmere. Če komisija ugotovi, da so tvoje razmere ugodne, potem vlogo predajo naprej inštruktorju. So pa pogoji zelo zahtevni in strogi. Zgodi se lahko celo odvzem psa, čeprav se je to zgodilo le enkrat. Vsak si lahko izbere svojega inštruktorja, tako kot imam jaz gospoda Tomaža. Najprej ga še nisem potreboval, saj sem še lahko malo videl in je bilo lažje, pa tudi takšnih pogojev nisem izpolnjeval, da bi lahko imel inštruktorja. Ko sem povsem izgubil vid, pa sem poprosil zanj in sedaj je veliko lažje. Imel sem tudi zelo slabo izkušnjo, saj me je enkrat z avtom zbila gospa, ki ni videla ne mene, kaj šele palico. Zaradi tega sem se odločil za psa vodnika, predvsem da bi bil bolj viden v prometu oz. da bi bili ljudje name bolj pozorni. S psom imam občutek varnosti.

Kaja, Lara Julija: Hvala za vaše odgovore. Bi nama ob koncu želeli še kaj povedati, česar v vprašanjih nisva zajeli?

G. Kamenik: Opozoril bi le na napake, ki jih ljudje počnejo, ko vidijo psa vodnika. Božanje psov vodnikov je zelo neprimerno. Ko ima pes na sebi vodilo, je pes v službi in se ga ne sme dotikati. S psom se ne išče očesnega stika. Če greva npr. po mestu in ga nekdo nalašč gleda v oči, se pes lahko zmede in me prevrne. Ena izmed slabih navad je, da ga kličejo k sebi ljudje iz gostinskih vrtov ali pa čez cesto. Enkrat se mi je zgodilo, da se je ženska ustavila sredi ceste, samo da bi pobožala psa. Kadar Šark ni v službi, mu vedno snamem vodilo. Če tega ne bi storil, bi se pes navadil na vodilo in ne bi vedel, kdaj je v službi in kdaj ni. To je njegova službena uniforma. Tako kot učenec, ki ima torbo na ramenih, kadar gre v šolo. Kadar torbe nima, je prost. Pes se povsem drugače vede, ko je v službi in kadar ni. Imava pa tudi skupen Facebook profil, imenujeva se SEBA & ŠARK. Lahko si ga gledata, saj imava zelo veliko zanimivih objav.

Kaja, Lara Julija: Gospod Kamenik, najlepša hvala za vaše izčrpne odgovore.

Slika 11: Gospod Sebastian Kamenik, pes vodič in Kaja

Foto: lasten vir

4.2 POPESTRITEV URE BIOLOGIJE Z GOSPODOM SEBASTJANOM KAMENIKOM

Pri pouku biologije smo obravnavali čutila. V ta namen smo se skupaj z mentorico odločile, da k uri povabimo gospoda Sebastjana Kamenika. Gospod nam je pojasnil, da ima zaradi svoje slepote bolj razvita ostala čutila. Pokazal nam je, kako uri svoja čutila z različnimi pripomočki, prebral pa je tudi besedilo, napisano v Braillovi pisavi. Vsem učencem je bilo najbolj zanimivo, ko je govoril o svojem psu vodniku. Povedal je, na kakšen način mu pes Šark pomaga v vsakdanjem življenju. Uprizoril je tudi, kako mu pes takoj priskoči na pomoč, kadar jo potrebuje. Vsi udeleženci smo hodili tudi s palico za slepe, ki se imenuje »bela palica«, in se preizkusili v naših čutilih. Ena izmed dejavnosti je bila, da smo morali s prevezo na očeh s tipom ugotoviti, kateri par sodi k drugemu paru. Bilo je zelo zabavno in poučno. Od gospoda Sebastjana Kamenika in njegove spremljevalke smo se veliko naučili o slepoti ter o pomembni vlogi, ki jo ima pes vodnik.

Slika 12: Pes vodnik Šark

Foto: lasten vir

Slika 13: Šark pripravljeno čaka
Foto: lasten vir

Slika 14: Šark v akciji
Foto: lasten vir

Slika 15: Hoja z belo palico

Foto: lasten vir

Slika 16: Nejc se preizkusi v slepoti

Foto: lasten vir

Slika 17: Šark se nasmeji
Foto: lasten vir

Slika 18: Kaja išče pare s tipom
Foto: lasten vir

4.3 DRUŠTVO TAČKE POMAGAČKE

Društvo Tačke pomagačke je slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov, ki je bilo ustanovljeno leta 2007. Gre za humanitarno organizacijo. Društvo je včlanjeno v Slovensko mrežo prostovoljskih organizacij. Delo članov je prostovoljno in nepridobitno, usmerjeno v izboljševanje počutja otrok, mladostnikov, odraslih, starostnikov in oseb s posebnimi potrebami. Društvo pridobiva sredstva za svoje delovanje iz članarin članov, od sponzorjev in iz donacij posameznikov in podjetij ter fundacij iz tujine. Leta 2008 je bilo društvo izbrano za Dobrotnika leta. Društvu Tačke pomagačke sta s strani Republike Slovenije in Ministrstva za zdravje priznana status humanitarne organizacije in status: društvo, ki deluje v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva (Povzeto po https://www.tackepomagacke.si/kdo_smo/o_nas/, dostop 4. 11. 2023).

Pri svojem delu izvajajo naslednje programe: terapijo s pomočjo psov (AAT – Animal Assisted Therapy), aktivnost s pomočjo psov (AAA – Animal Assisted Activity), pes v šoli (AAE – Animal Assisted Education), program R.E.A.D.® (Reading Education Assistance Dogs), osveščanje otrok in mladostnikov v vrtcih in šolah ter družabništvo. Delo v ustanovah, ki jih Tačke pomagačke obiskujejo, poteka v sodelovanju z različnimi strokovnjaki, kot so delovni terapevti, fizioterapevti, psihologi, specialni pedagogi, logopedi, vzgojitelji, pedagogi in drugi.

Obiskujejo:

- vrtce in šole,
- knjižnice,
- zavode (Psihiatrična klinika v Ljubljani),
- ustanove (Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Soča, Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna),
- varstveno delovne centre,
- mladinske domove,
- domove za starejše,
- različna društva.

Njihov rek je: »Terapevtski pes je edino zdravilo, ki ni grenko, pa vseeno deluje« (Povzeto po https://www.tackepomagacke.si/kdo_smo/o_nas/, dostop 4. 11. 2023).

4.4 OBISK TAČK POMAGAČK

Učinek terapevtskega para sva želeli preizkusiti v našem razredu, zato sva na razredno uro povabili gospo Janjo Brglez in psičko Luno, ki sta skupaj že skoraj eno leto. Cilj obiska je bil, da bi se sošolci med seboj bolj spoznali. Gospa Janja Brglez in psička Luna skupaj obiskujeta šole za otroke s posebnimi potrebami, a tokrat sta prišli, da nam bi pomagali pri lažjemu vključevanju v uro, odprtosti ter iskrenosti do sebe in drugih ter motivaciji do dela. Pri tem smo izvedli aktivnost, tako da smo odgovarjali na vprašanja, ki so se navezovala na počutje v razredu, na pozitivne osebnostne lastnosti drug drugega ter odnos med sošolci. Po uspešno opravljeni nalogi se je lahko vsak učenec preizkusil, kako mu gredo triki s terapevtskim psom. Sošolci so po uri povedali, da so bili pri uri bolj sproščeni kot po navadi, lažje so sodelovali in kar je najpomembneje – zelo so uživali.

Po pogovoru z gospo Janjo Brglez in pred razredno uro sva sestavili učno pripravo. Ker je bila ura med sošolci zelo dobro sprejeta, upava, da bomo tudi v prihodnje izvedli več ur s terapevtskim psom.

ŠOLSKO LETO:	2023/2024
RAZRED:	8. B
DATUM REALIZACIJE:	22. 1. 2024
PREDMET: RAZREDNA URA	
UČNA TEMA: Sodelovanje in sprejemanje drug drugega s pomočjo terapevtskega psa	
VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI: • Popestritev učne ure. • Spoznati terapevtskega psa. • Sprostitev in boljša vključitev v učno uro s pomočjo terapevtskega psa. • Spodbujanje čustvene povezanosti med učenci in terapevtskim psom. • Povezovanje učencev s terapevtskim psom in spodbujanje aktivnosti. • Utrjevati občutek pripadnosti skupini. • Spodbujati odprtost in sprejemanje drugih. • Razvijati sposobnost vživljanja v vloge. • Pridobivati spretnost dogovarjanja in sprejemanja kompromisov. • Utrjevati občutek lastne vrednosti in zavedanje svojih zmožnosti.	
UČNE METODE: razgovor, demonstracija, sodelovalno učenje, metoda reševanja problemov, fit aktivna metoda, igra vlog	
UČNE OBLIKE: skupinska	
UČILA IN UČNI PRIPOMOČKI: terapevtski pes in njegova lastnica, vprašanja za učence, priboljški za psa, didaktične igrače za psa	

VIRI:

Trampuš, M. (2014). *Tačke v šoli: terapevtski pes – učiteljev pomočnik in šolarjev sopotnik*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Tacol, A. (2011). *10 korakov do boljše samopodobe*. Celje: Zavod za zdravstveno varstvo.

Tacol, A. (2010). *To sem jaz. Verjamem vase*. Celje: Zavod za zdravstveno varstvo.

Etapla in čas	POTEK DELA	
	UČITELJA	UČENCEV
1 10 min	Predstavitev psičke Lune Najprej učenci poslušajo krajšo predstavitev pasjega bontona. Izvejo, kakšne trike lahko delajo s psičko in kaj je osrednja vloga/cilj društva Tačke pomagačke ter koliko časa sta psička in gospa Janja Brglez skupaj kot terapevtski par. Lastnica psičke odgovarja na vprašanja učencev, nadene psički oprsnico z dvema žepkoma, v katerih so vprašanja.	Poslušajo predstavitev in se vključujejo v pogovor.
2 30 min	Aktivno sodelovanje in sprejemanje drug drugega Psička se sprehaja med učenci, ti pa iz njene oprsnice izvečejo vprašanje, na katerega skušajo odgovoriti. Ko učenec odgovori, lahko za nagrado izvede trik s psičko. Postopek z vprašanji in odgovori ponavljamo toliko časa, dokler na vprašanja ne odgovorijo vsi učenci. Psička in njena lastnica ves čas sodelujeta pri pogovoru in izvajanju različnih trikov.	Učenci s psičko delajo trike, se pogovarjajo med seboj, podajo odgovore, prisluhnejo drug drugemu, izražajo mnenje in kritiko. Aktivno sodelujejo tudi z lastnico psičke.
3 5 min	Sprostitvena igra Ob koncu sledi atraktiven skupinski trik, pri katerem se učenci povežejo in pripravijo tunel, skozi katerega se sprehodi psička. Nadzor nad aktivnostmi in triki, ki jih je opravljala Luna, spodbujanje k različnim igram.	Učenci se po aktivnem sodelovanju sprostijo, božajo psičko, ji ponudijo priboljšek, izvedejo še kakšen dodaten trik, lastnica spodbudi psa k različnim igram.

Psička Luna je na hrbtu nosila oprsnico z žepkoma. V njiju so bila spodnja vprašanja za učence.

1. Kakšen je odnos tvojih sošolcev do tebe?
2. Naštej svoje osebnostne lastnosti, na katere si ponosen/ponosna.
3. Problem: Dobil/-a sem slabo oceno. Kako ravnam?
4. Problem: V razred pride nov sošolec/sošolka. Kako ravnam?
5. Kako se počutiš, kadar:
 - te nekdo pohvali?
 - moraš ti pohvaliti druge?
6. Ali ti je pomembno, kako izgledaš v šoli? Zakaj?
7. Naštej osebnostne lastnosti sošolca/sošolke na levi in desni strani, na katere si ponosen/ponosna. Zakaj si izbral/-a prav te?
8. Ali so te že kdaj zbadali? Na kakšen način? Kako si se ob tem počutil/-a?
9. Problem: Sošolci me ne sprejmejo medse. Kako ukrepam?
10. Problem: V razredu se sošolec/sošolka ne počuti varnega/varno. Kaj naredim?
11. Se že kdaj nisi počutil/-a varnega/varne v razredu? Si se na koga obrnil/-a? Zakaj prav nanj/nanjo?

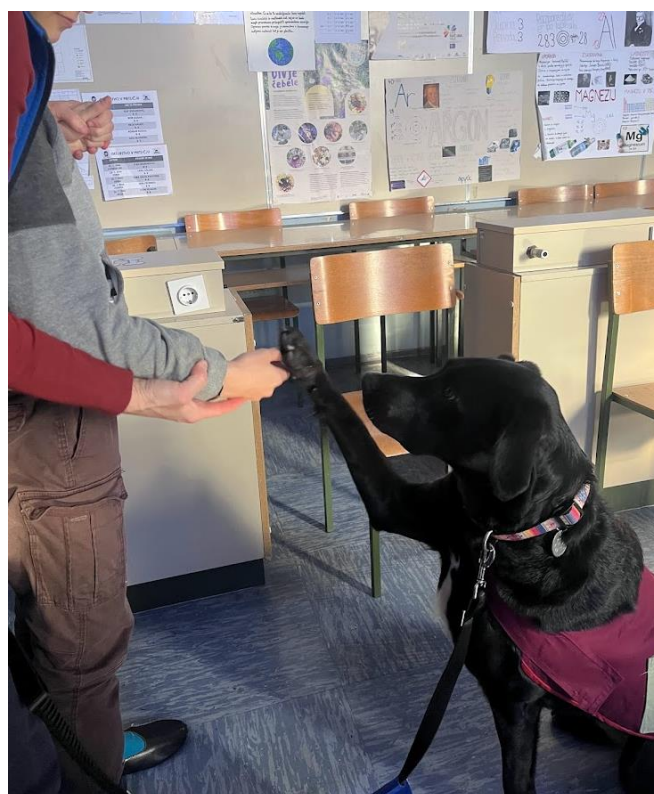
Slika 19: Luna v pripravljenosti

Foto: lasten vir

Slika 20: Pes v akciji

Foto: lasten vir

Slika 21: Prvi trik – tačka

Foto: lasten vir

Slika 22: Vrtenje na tleh
Foto: lasten vir

Slika 23: Luna v akciji
Foto: lasten vir

Slika 24: Vodnica izvaja trik

Foto: lasten vir

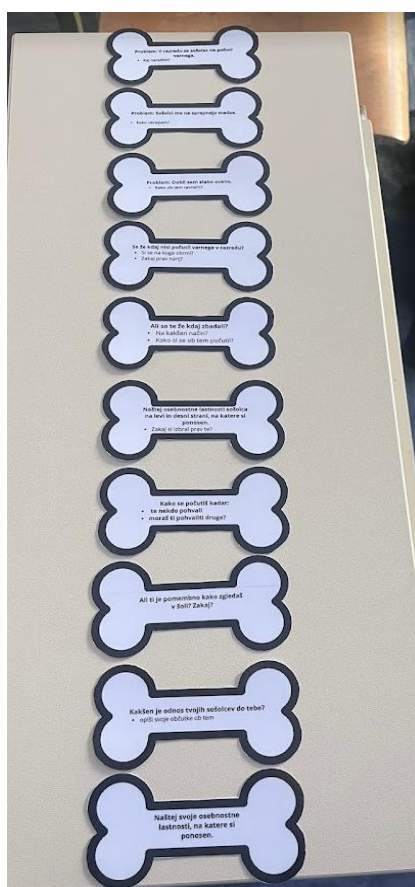
Slika 25: Luna hodi čez tunel

Foto: lasten vir

Slika 26: Vesel pozdrav

Foto: lasten vir

Slika 27: Vprašanja za učence

Foto: lasten vir

Slika 28: Kaja in njena nova prijateljica

Foto: lasten vir

Slika 29: Lara Julija dobi novo prijateljico

Foto: lasten vir

Slika 30: Luna se zahvaljuje

Foto: lasten vir

4.5 ANALIZA ANKETE, KI SO JO UČENCI 8. B-RAZREDA IZPOLNILI PO OBISKU TAČK POMAGAČK

ANKETNI VPRAŠALNIK

1. Ali ti je bila ta ura všeč?

DA NE

2. Če si obkrožil NE, zakaj tako misliš?

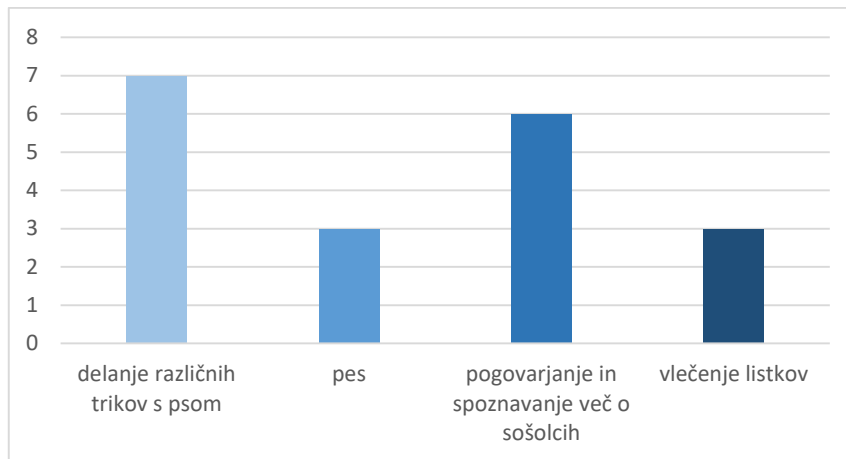
2. Kaj ti je bilo najljubše / kaj se ti je najbolj vtisnilo v spomin?

3. Ali bi takšno uro še kdaj ponovil?

DA NE

Po obisku Tačk pomagačk sva opravili kratko anketo. Vsebovala je 3 vprašanja. Izpolnilo jo je 19 (76 %) učencev 8. b-razreda.

Prvo vprašanje je preverjalo, ali je bila učencem takšna ura všeč. Vsi anketiranci so odgovorili z da, kar naju je presenetilo, saj se vsi učenci niso takoj vključili v pogovor. Pri drugem vprašanju sva učence vprašali, kaj jim je bilo pri izvedbi ure najbolj všeč. Največkrat (sedemkrat) se je pojavil odgovor: »Ko je pes izvajal različne trike.« Tudi sami sva predpostavljali, da se bo ta odgovor največkrat ponovil, saj so učenci s psičko Luno sodelovali in uživali v njenih trikih. Eden izmed trikov je bila »hiša«, drugi, da je psička Luna sedla pod učenčeve noge ali dala tačko, tretji pa, ko so učenci s pomočjo skupnega sodelovanja naredili most, pod katerim se je sprehodila Luna. Trije učenci so zapisali, da jim je bila všeč psička Luna. Tudi tak odgovor sva pričakovali, saj so se sošolci že med odmorom spoznavali s psičko. Šest sošolcev je izpostavilo, da jim je bilo všeč, da smo se pogovarjali in spoznavali drug drugega. Presenetil naju je takšen odgovor, saj so sošolci pri razrednih urah večinoma zaprti vase in niso tako zgovorni, kadar morajo govoriti o sebi ali drugih. Trije učenci so izpostavili aktivnost, ko so vlekli liste in odgovarjali za zastavljena vprašanja. Tudi ta odgovor naju ni tako presenetil, saj so imeli vsi učenci možnost odgovarjanja. Četudi niso vsi dobili listkov, smo jim zastavili eno od zapisanih vprašanj. Gospa Janja Brglez je bila pozitivno presenečena nad vsemi odgovori. Z njeno pomočjo smo poskusili negativne odgovore popraviti, o pozitivnih pa smo se še malo pogovarjali.

Slika 31: Kaj je bilo učencem najbolj všeč?

Pri tretjem vprašanju naju je zanimalo, ali bi takšno uro še ponovili. Vsi anketiranci so odgovorili z da. Rezultat naju ni presenetil, saj so sošolci med uro aktivno sodelovali, prav tako so to potrdili že v prvem vprašanju.

Z anketo sva predvsem želeli izvedeti, kakšni so bili vtisi sošolcev po izvedbi ure s terapevtskim psom.

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Na začetku sva si postavili hipoteze, ki sva jih med raziskovanjem poskusili potrditi ali ovreči.

Hipoteza 1: Med psi vodniki, psi pomočniki in terapevtskimi psi obstajajo razlike.

Na začetku raziskovalne naloge se nisva zavedali, da med temi psi obstajajo tako velike razlike. Med brskanjem po literaturi in spletnih virih sva spoznali več vrst psov, ki vsak na svoj način pomagajo ljudem. Poimenovanja se razlikujejo glede na to, komu pomagajo, kako pomagajo ter kakšno vrsto šolanja morajo opraviti.

Hipotezo 1 sva potrdili.

Hipoteza 2: Vsaka pasma psa se lahko izšola za terapevtskega psa.

Ko sva pregledovali literaturo, sva spoznali, da se lahko vsaka pasma izšola za terapevtskega psa. Nekatere pasme pa so bolj primerne kot druge, saj so bolj nagnjene k usposabljanju, ker so naravno potrpežljive, prijazne, ljubeče in imajo dobro socializacijsko naravnost. Hkrati pa ni vse odvisno od pasme, temveč tudi od zdravja psa, ki je pomembno za uspešno šolanje.

Hipotezo 2 sva delno potrdili.

Hipoteza 3: Terapevtski pes je lahko tudi pes za slepe.

Ko sva spoznali psa vodnika in terapevtskega psa sva ugotovili, da imajo terapevtski psi in psi za slepe različne naloge in funkcije. Terapevtskimi psi so običajno namenjeni zagotavljanju čustvene podpore in terapije, psi za slepe pa so usposobljeni za nudenje praktične pomoči osebam s težavami vida. Psi za slepe so posebej usposobljeni za opravljanje nalog, kot so vodenje slepih, preprečevanje nevarnosti na cesti in pomoč pri navigaciji. Gre za visoko specializirano usposabljanje, ki zahteva določene značajske lastnosti in spretnosti pri psu. Terapevtski psi pa so namenjeni predvsem za nudenje tolažbe, ljubezni in emocionalne podpore ljudem v različnih okoljih, kot so bolnišnice, šole, domovi za ostarele idr.

Hipotezo 3 sva ovrgli.

Hipoteza 4: Terapevtski psi potrebujejo dve ali več let šolanja.

Gospa Janja Brglez nama je predstavila šolanje psa pri Tačkah pomagačkah. Povedala je, da mora pes najprej obiskovati pasjo šolo in opraviti izpit. Preden se pes in njegov vodnik začneta pripravljati na delo, psa opazuje in oceni kinološki strokovnjak. Ta presodi, ali je pes primeren za zahtevno delo. Sledi teoretično izobraževanje s številnimi strokovnjaki, kot so veterinar, kinolog, pedagoški delavec, fizioterapevt, delovni terapevt idr.

Precejšen del izobraževanja predstavlja poglavje o potrebah in vedenju psa – prepoznavanje pasje govorice. Pes in vodnik postaneta pripravnika, ko je po veterinarskem pregledu pes popolnoma zdrav. Nato začneta obiskovati različne ustanove, kjer ju spremlja izkušen terapevtski par. Kasneje strokovni odbor na podlagi poročil in mnenj mentorjev in strokovnih delavcev v ustanovi presodi, ali je par primeren za samostojno delo. Ko pes in njegov vodnik dobita naziv terapevtski par, se usmerita v določeno obliko dela.

Hipotezo 4 sva potrdili.

Hipoteza 5: Terapevtski psi so zelo primerni za popestritev šolskih ur.

Na šoli sva izvedli šolsko uro in kasneje tudi anketo, s katero sva ugotovili, da je bila učencem ura všeč, saj so se s psom počutili varno, predvsem pa so lažje govorili o stvareh, o katerih običajno ne bi. Tako uro bi bilo potrebno ponoviti tudi v naslednjem šolskem letu z namenom, da bi se učenci sprostili in bolje počutili pri pouku. Hkrati bi lahko bil pes udeležen tudi pri drugih predmetih, ne le pri razredni uri. Predvidevava, da bi bilo še učinkovitejše, da se bi podobna ura izvedla v nižjih razredih, saj meniva, da bi se učenci psa še bolj razveselili in z njim sodelovali. S to uro sva z mentorico ozavestili tudi druge učitelje o pozitivnih učinkih terapevtskih psov na učence.

Hipotezo 5 sva potrdili.

Hipoteza 6: Obstajajo pravila, kako se ljudje obnašajo do psov.

Obstajajo številna pravila obnašanja v različnih situacijah, npr. pravila obnašanja v šoli, na kulturni prireditvi, v prometu idr. Tudi do živali, v najinem primeru do psov, moramo ljudje upoštevati določena pravila, kadar jih srečamo v družbi druge osebe. Našli pa sva tudi strip, imenovan Pasji bonton, iz revije Sledi, v katerem so zajeta povsem osnovna pravila.

Hipotezo 6 sva potrdili.

Hipoteza 7: Terapevtski psi res osrečujejo ljudi.

Ko je k nam na obisk prišel terapevtski par, gospa Janja Brglez in njena psička Luna, so se ju sošolci že ob prihodu v učilnico razveselili. Tudi med uro so se bolj odprli, izrazili svoje občutke ter se bolj povezali z drug drugim. Na vprašanja so sošolci odgovarjali bolj iskreno, kar je bil tudi namen. Ob Luni smo se vsi počutili povezano ter sproščeno. Tudi anketa, ki so jo izpolnili ob koncu ure, je pokazala, da je bila ura res uspešna in da so učenci ob psu uživali. Hkrati pa sva uživali tudi midve, ko sva na obrazih sošolcev videli nasmeh. Upava, da bo možno takšno uro izvesti še kdaj v prihodnosti.

Hipotezo 7 sva potrdili.

Raziskovalna naloga nama je bila letos še posebej pri srcu, saj sva veliki ljubiteljici psov. Zanimalo naju je, kakšno nalogo opravljajo terapevtski psi in kakšen vpliv imajo na posameznika, ki sodeluje s terapevtskim psom. Poleg slednjega sva se skozi raziskovanje veliko naučili tudi o čustvih ljudi. Izvedeli sva tudi, da pse, ki pomagajo ljudem, med seboj razlikujemo. Poznamo terapevtske pse, pse vodnike ter pse pomočnike. Vsak izmed teh je pomemben na svojem področju, saj vsak pomaga na svoj način. Terapevtski psi nudijo čustveno podporo, psi vodniki nudijo pomoč slepim ljudem, psi pomočniki pa ljudem na invalidskih vozičkih. A najbolj sva se poglobili v terapevtske pse.

Izvedli sva tudi razredno uro v najinem razredu s terapevtskim parom, gospo Janjo Brglez in njeno psičko Luno. Po izvedbi aktivnosti sva spoznali, koliko različnih čustev doživljamo v odnosu drug do drugega v razredu ter kako pomembno je, da jih znamo pravilno izraziti. Razveselilo naju je, da so učenci razvili pozitiven odnos s terapevtskim psom in se nanj odzivali. Sošolci so naju pozitivno presenetili, saj so se hitro vključili v pogovor ter odprto odgovarjali na precej zahtevna vprašanja. Z njimi sva po koncu ure s terapevtskim psom izvedli tudi krajšo anketo.

Spoznali pa sva tudi psa vodnika Šarka ter njegovega lastnika, gospoda Sebastjana Kamenika, s katerim sva odpravili intervju. Gospod Kamenik in njegov pes Šark sta se nam prav tako pridružila pri uri biologije, kjer smo skupaj na praktičen, a neobičajen, in poučen način obravnavali čutila.

Med raziskovanjem, brskanjem po različnih knjižnih in spletnih virih, po srečanju s slepo osebo, psom vodnikom ter terapevtskim parom, sva spoznali in izvedeli veliko novih informacij o psih, ki vsakodnevno pomagajo ljudem. Po izvedbi razredne ure s terapevtskim parom sva tudi ostale učitelje na naši šoli ozaveštili o pomembnosti počutja učencev ob stiku s terapevtskim psom. Najbolj pa sva uživali, ko sva v živo spoznali terapevtskega psa in z njim preživeli nekaj časa.

6 LITERATURA IN VIRI

Literatura:

Fogle, B. (2009). *Naš pes*. Učila: Tržič.

Hobič, B. (2017). Vodnik terapevtskega psa. *Revija Sledi*. Št. 10, september 2017, str. 12.

Ilič, N. (2013). *Terapija s pomočjo živali – kaj je to in kako jo lahko uporabim?*. Ljubljana: Lunba.

Knap, T., Ražman Knap, M. (2021). Bonton po pasje (strip). *Revija Sledi*. Št. 14, november 2021, str. 28–29.

Magic touch: terapija z živalmi za osebe s posebnimi potrebami. (2013). Ur. Vešligaj Damiš, J. Maribor: Center Naprej.

Marinšek, M., Tušak, M. (2007). *Človek – žival: zdrava naveza*. Maribor: Založba Pivec, str. 133–157.

Ogrin Jurjevič, N. (2017). Terapevtski učinki psa. *Revija Sledi*. Št. 10, september 2017, str. 16–17.

Povše, M. (2017). Vloga in pomen terapevtskega psa v rehabilitaciji. *Revija Sledi*. Št. 10, september 2017, str. 15.

Trampuš, M. (2014). *Tačke v šoli: terapevtski pes – učiteljev pomočnik in šolarjev sopotnik*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Viri:

Antična Grčija. (2023). Wikipedia. [elektronski vir] Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Anti%C4%8Dna_Gr%C4%8Dija [4. 11. 2023].

Evolucija psov – Zgodovina razvoja psa: Ko preučujemo zgodovino psov, gre pravzaprav za zgodovino odnosa med človekom in psom. (2023). Živalnik.si. [elektronski vir] Dostopno na: <https://www.zivalnik.si/novice/evolucija-psov-zgodovina-razvoja-psa-ko-preucujemo-zgodovino-psov-gre-pravzaprav-za-zgodovino-odnosa-med-clovekom-in-psom/> [4. 11. 2023].

Evolucija psov – Zgodovina razvoja psa. (2004–2024). Mr.Pet.si. [elektronski vir] Dostopno na: <https://www.mrpetsi.si/evolucija-psov-zgodovina-razvoja-psa-p-15595.aspx> [4. 11. 2023].

I., O. (2018). Nov priročnik za uporabnike psov vodnikov in njihove svojce. [elektronski vir] Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042826619> [3. 1. 2024].

Kropf, V. (2023). Terapevtski psi. [elektronski vir] Dostopno na: <https://kuzek.si/terapevtski-psi-2/?cn-reloaded=1> [29. 12. 2023].

O nas. (2023). Tackepomagacke.si [elektronski vir] Dostopno na: https://www.tackepomagacke.si/kdo_smo/o_nas/ [4. 11. 2023].

Postani terapevtski par. (2023). Tackepomagacke.si [elektronski vir] Dostopno na: https://www.tackepomagacke.si/pridruzi_se_nam/postani_terapevtski_par/ [20. 12. 2023].

Povše, M. (2021). Odnosi med ljudmi in živalmi ter njihov vpliv na počutje in zdravje ljudi. *eSinapsa – Spletna revija za znanstvenike, strokovnjake in nevroznanstvene navdušence*. Letnik 2021, št. 20. [elektronski vir] Dostopno na: https://www.sinapsa.org/eSinapsa/stevilke/2021-20/301/Odnosi_med_ljudmi_in_zivalmi_ter_njihov_vpliv_na_pocutje_in_zdravje_ljudi [29. 12. 2023].

Psi pomočniki. (2023). Smrček.si – Spoznaj svet psov. [elektronski vir] Dostopno na: <https://smrcek.si/spoznaj-svet-psov/splosno-o-psih/psi-pomocniki-slepih-ter-slabovidnih-oseb/> [3. 1. 2024].

Raziskujemo zakonodajo: vse o psu pomočniku. (2022). [elektronski vir] Dostopno na: <https://brezovir.si/raziskujemo-zakonodajo-vse-o-psu-pomocniku/> [1. 12. 2023].

Rimsko cesarstvo. (2023). Wikipedia. [elektronski vir] Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Rimsko_cesarstvo [4. 11. 2023].

7 najboljših pasem psov, primernih za terapevtske pse. (2020). Moj-dino.si. [elektronski vir] Dostopno na: <https://www.moj-dino.si/blog/7-najboljsih-pasem-psov-primernih-za-terapevtske-pse> [20. 11. 2023].

Terapije s pomočjo psov. (2023). Tackepomagacke.si [elektronski vir] Dostopno na: https://www.tackepomagacke.si/terapevtski_programi/terapije_s_pomocjo_psov/ [2. 1. 2024].